

de Duinrel

Natuurvereniging de Bollenstreek

28ste jaargang, maart 2022

Bestuur John van Velzen; F. Koolhovenstraat 5, 2171 RD, Sassenheim
voorzitter telefoon: 06-54661288 of mail: voorzitter@bollenstreek.knnv.nl

penningmeester Jan Plomp; Ambachtstraat 29, 2181 RC, Hillegom
telefoon: 0252-516545 of mail: penningmeester@bollenstreek.knnv.nl

secretaris Maud van der Veen; Langevelderlaan 9, 2204 BB, Noordwijk
telefoon: 06-11098194 of mail: secretaris@bollenstreek.knnv.nl

ledenadministratie Maud van der Veen
mail: ledenadministratie@bollenstreek.knnv.nl

algemeen lid Agaat Mesman; Dopheidestraat 38, 2165 VP, Lisserbroek
telefoon: 0252-503039 of mail: agaat@quicknet.nl

Redactie Thomas van Haaster, Annelies Moolenaar en Cees Timmermans;
de Duinrel Avenbeeck 87, 2182 RV, Hillegom
telefoon: 0252-516997 of mail: deduinrel@gmail.com

webredacteur mail: webmaster@bollenstreek.knnv.nl

Excursiecommissie Agaat Mesman, Jan Bischoff Tulleken, Lidy van der Salm, Jan Plomp
en Jos van Schie

Waarnemingen Sarah Humphrey; Geestburg 6, 2171 DM, Sassenheim
telefoon: 0252-755156 of mail: vogelsbollenstreek@gmail.com

Milieuoverleg Nico Groen; Fazantstraat 50, 2162 GM, Lisse
Duin- & Bollenstreek telefoon: 0252-410460 of mail: nico.groen@casema.nl

Donateur of lid worden? Maak € 18,00 respectievelijk € 40,50 over op NL32 INGB 00005 61947
t.n.v. KNNV afdeling Bollenstreek te Hillegom o.v.v. 'Donatie' en/of 'Con-
tributie'. Donateurs ontvangen de Duinrel. Leden krijgen daarnaast ook
het blad Natura van de landelijke KNNV. Het lidmaatschap of donateur-
schap starten of beëindigen kan alleen per kalenderjaar. Opzeggen moet
vóór 1 november per brief of e-mail gebeuren bij de ledenadministratie.

ontwerp omslag Thomas van Haaster
ontwerp logo Sarah Humphrey
foto's omslag Voorkant: "Ree bij de Leybeek in Leyduin", Thomas van Haaster
Achterkant: "Wipwatermolen Lageveense Molen", Adrie van Dam
Achterkant binnen: "Oude beukenhaag Wassergeest", Cees Timmermans

De volgende Duinrel ver- De Duinrel is het kwartaalblad van Natuurvereniging de Bollenstreek,
schijnt half juni 2022. onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging.
De sluitingsdatum voor de De vereniging organiseert activiteiten zoals lezingen en excursies met
kopij is 15 mei 2022. aandacht voor vlinders, vogels, libellen en planten. Informatie over de
vereniging vind je op de website: <https://bollenstreek.knnv.nl>.

De Duinrel, 28ste jaargang, nr. 1, maart 2022

Inhoudsopgave

<i>Van de redactie</i>	4
<i>Uitnodiging en agenda voor de 28ste Algemene Ledenvergadering</i>	5
<i>Jaarverslag van 2021</i>	6
<i>Financieel jaaroverzicht 2021</i>	7
<i>Gezocht: nieuwe voorzitter voor onze natuurvereniging!</i>	8
<i>Verandering in de redactie</i>	9
<i>De huiszwaluwtil in Hillegom is geplaatst</i>	10
<i>Eindrapport natuurinventarisatie Tespelduyn 2021</i>	11
<i>Wassergeest na meer dan 25 jaar opnieuw onder de loep</i>	13
<i>Herinneringen aan vogelinventarisatie Wassergeest 1990</i>	15
<i>Herinneringen aan de vlinderinventarisaties Wassergeest 1998</i>	18
<i>Inventarisatie Wassergeest 2022</i>	19
<i>De eerste ronde op Wassergeest</i>	21
<i>Nieuwe vogelsoorten op Wassergeest?</i>	23
<i>“Loneliness is on the dunes”</i>	25
<i>Natuurmomentje Oorlepelzwan</i>	28
<i>Gedicht: “Schaamsoorten en biodiversiteit”</i>	29
<i>Pestvogels in Noordwijk</i>	30
<i>Waarnemingen 1 november 2021 t/m 31 januari 2022</i>	31
<i>Activiteitenprogramma</i>	39

Van de redactie

Door: Annelies Moolenaar

Op de avond dat Eunice over het land raasde, geliefde bomen deed splijten en prille voorjaarsbloeiers plette door omvallende schuttingpanelen, kwam de redactie bijeen per digitaal scherm. Er was veel kopij komen aanwaaien en wat we u nu hier presenteren is een prachtig geordend geheel.

We zijn een echte vereniging, en daarbij hoort vanzelfsprekend een financieel overzicht en een wervend jaarverslag. En wilt u dat er nog weer eens een frisse wind door de vereniging waait: bent u dan misschien die nieuwe voorzitter die we graag zouden zien komen?

Verder krijgt u een blik in de bijdragen die leden van onze vereniging leveren aan natuurinventarisatie in de eigen streek. Tespelduyn komt nu wat meer in de luwte, en een nieuw project maakte stormenderhand meteen veel energie los: Wassergeest. Met jeugdige lenigheid over de hekken klimmend, en balancerend op een knuppelpad in de dras is de overstap gemaakt: van het strak onderhouden golfterrein naar de chaos van “vallend hout”-bossen en zompige weiden doorzeefd met mollengangen. Met de vele bijdragen daarover is dit bijna een themanummer Wassergeest te noemen. Geniet vooral van de verhalen uit het analoge tijdperk, waarin geniaal veldwerk is verricht!

Verrassende inkijkjes in wat onze leden soms zomaar zelf tegenkomen in het veld, geven tenslotte een laatste vrolijke bries. Velen gaan alleen op pad, en voelen zich daarbij rijk en gelukkig, en willen dit met ons delen. En wie zich prettiger voelt in een groep met goede leiding, die geve zich op voor een of meerdere leuke excursies die nu ook weer gepland zijn!

Kortom onze activiteiten gaan als een groene tornado door de streek en we zeggen: doe mee!

Het Reebokje op de voorzijde kijkt achterom, maar is toch van plan weer verder vooruit te lopen. Zo kijken we terug op de afgelopen tijd, maar zetten ook vol verwachting koers naar een nieuwe lente!

We wensen u veel plezier bij het lezen van deze nieuwe Duinrel!

Uitnodiging en agenda voor de 28ste Algemene Ledenvergadering

Door: Maud van der Veen

Het bestuur van de natuurvereniging De Bollenstreek nodigt u uit voor de Algemene Ledenvergadering van 2022. De vergadering wordt gehouden op:

woensdag 13 april 2022 vanaf 20:00 uur in De Klister, Heereweg 105 te Lisse

In verband met de coronamaatregelen verzoeken wij u vriendelijk zich van te voren aan te melden bij de secretaris per mail: secretaris@bollenstreek.knnv.nl of per telefoon: 06-11098194. Het aantal bezoekers zal beperkt zijn tot 30.

Algemene ledenvergadering

1. Opening en vaststelling van de agenda;
2. Notulen van de Algemene Ledenvergadering van woensdag 6 oktober 2021. Gepubliceerd in Duinrel nr. 4-2021 , blz. 119-121;
3. Jaarverslag van het bestuur;
4. Financieel verslag van de penningmeester;
5. Verslag van de kascontrolecommissie en verkiezing leden kascontrolecommissie. De kascontrolecommissie bestaat uit mevrouw S. Humphrey en de heer J. Moolenaar. De heer N. Groen is reservelid. Mevrouw S. Humphrey is aftredend kascontrolecommissielid. We zoeken nog een nieuw reservelid;
6. Herbenoeming bestuursleden. De periode van de bestuursfuncties van mevrouw A. Mesman en de heer J. Plomp verlopen dit jaar. Beiden hebben te kennen gegeven bereid te zijn beschikbaar te blijven voor een nieuwe periode voor de bestuursfunctie die zij reeds bekleeden. Het bestuur vraagt u in te stemmen met dit voorstel;
7. Mededelingen:
 - a. Vanuit het MODB;
 - b. Vanuit de activiteitencommissie;
 - c. Vanuit de redactie van de Duinrel;
 - d. Vanuit de webredactie en de beheerders van de facebookpagina;
8. Rondvraag;
9. Sluiting.

Fotopresentatie

Aansluitend aan de ALV zal er een fotopresentatie zijn, gemaakt door Jos van Schie en Rob Bel over hun natuurbelevingen van de laatste tijd.

Jaarverslag van 2021

Door: John van Velzen

Opnieuw was het in het afgelopen jaar een beetje behelpen geblazen.

Door Corona kwam het jaar slecht op gang. Pas in juni konden we weer echt los en mochten we weer wat buiten organiseren. Onder de inmiddels bekende voorwaarde van het houden van enige gezonde afstand. Maar een start in juni met een zonnetje, veel vogels in de wei en in de lucht maakte al snel veel goed.

Hillegom blijkt zowaar nog over heerlijke gebiedjes met natuurwaarden te beschikken. Lees de Duinrel van september '21.

Niet dat we vóór die tijd hebben stil gezeten. Onze leden hebben we aangenaam belaagd met raadsels van de week, verhalen over de ideale tuin of de aanleg van tiny bosjes daar in. Ook menige ervaring van onze leden zelf over natuur in de buurt en uitleg over vogeltellingen en natuurinventarisaties werden gedeeld. Tespelduyn, de oude vuilnisbelt van Noordwijkerhout en nu een prachtige golfbaan gelegen in een groen gebied werd qua natuurwaarden intensief onderzocht. Planten, vlinders, vogels, zoogdieren, libellen, vleermuizen, paddenstoelen enzovoort; elke m² lag onder een vergrootglas. Geen levensvorm is de dans ontsprongen en alles is geteld. Al die getallen zijn in de diverse Duinrellen van 2021 terug te vinden. Dezelfde leuke klus wacht onze onderzoekers dit jaar in het plasdrasgebied Wassergeest, het gebied tussen het Keukenhofbosch en de Leidse vaart. We doen dat samen als leden van de KNNV.

Onze leden en deelnemers hebben genoten van een wandeling door het ongeëvenaarde Jac. P. Thijssesepark in Amstelveen, een avondexcursie rond de Groene Jonker, een zomerwandeling in het Leyduin, een vlinderexcursie in de Amsterdamse waterleidingduinen en een strandexcursie bij de Langevelderslag. Stil gezeten hebben we zeker niet. We hebben zelfs onder leiding van onze Agaat een minicursus paddenstoelen herkennen mogen organiseren. Agaat, al weer 25 jaar hyperactief voor onze vereniging hebben we op onze ledenvergadering terecht in het zonnetje gezet.

We hebben vorig jaar ook weer e.e.a. kunnen organiseren in ons honk De Klister, al was dat vergeleken bij voorgaande jaren duidelijk beperkter.

Eind 2021 werd iedereen van overheidswege geadviseerd weer uit elkaar te blijven en werden er weer plannen gedwarsboomd. Een schrale troost is dat dit lot duizenden verenigingen trof die niet konden en mochten doen wat ze gebruikelijk waren om te doen. Het is een schrale troost maar het is gewoon niet anders.

Maar..., er schijnt licht aan de horizon. Wij zijn coronamoe maar het lijkt dat corona ons nu ook moe is. Haar effect wordt al wat flauwtjes en met warmere maan-

den voor de boeg kan haar rol wel eens uitgespeeld raken. Dus hop naar buiten allemaal! Wij zullen weer een aantrekkelijk programma samen gaan stellen met voor ieder wat wils. En gaat u toevallig niet vaak mee? Ik kan u van harte aanbevelen echt eens mee te gaan. Het is leerzaam, het is gezellig en u zult absoluut thuis komen met het gevoel van had ik dit maar eerder gedaan.

Ik hoop u op een van onze bijeenkomsten of excursies te mogen begroeten. We gaan er weer voor!!!

Financieel jaaroverzicht 2021

Door: Jan Plomp

Balans 31-12-2021

Activa		31-12-2021
Saldo ING		1.973,93
Spaarrekening		3.000,00
Totaal		4.973,93
Passiva		
Kapitaal 1-1-2021	2.091,56	
Resultaat 2021	690,87	
Kapitaal 31-12-2021		2.782,43
Vooruit ontvangen contributie 2022		2.191,50
Totaal		4.973,93

Begroting/realisatie 2021:

	Begroting 2021	Realisatie 2021	Begroting 2022
Inkomsten			
Contributies/donaties	3.300,00	3.598,15	3.750,00
Rente spaarrekening	pm	0,00	pm
Totaal	3.300,00	3.598,15	3.750,00
Uitgaven			
Afdracht K.N.N.V.	1.100,00	1.003,00	1.200,00
Drukkosten Duinrel	1.400,00	1.363,50	1.400,00
Porto/kantoorartikelen	100,00	17,28	100,00
Excursies/lezingen	700,00	0,00	600,00
Vergader/ bestuurskosten	200,00	6,22	200,00

Representatie	100,00	381,36	100,00
Website	0,00	0,00	0,00
Bankkosten	150,00	135,92	150,00
Totaal uitgaven	3.750,00	2.907,28	3.750,00
Resultaat 2021	-450,00	690,87	0,00

Tijdens de algemene vergadering van 6 oktober 2021 is de contributie van KNNV de Bollenstreek voor 2022 vastgesteld op € 40,50 en de donatie op € 18,00.

Gezocht: nieuwe voorzitter voor onze natuurvereniging!

Door: John van Velzen

Bent u toe aan een nieuwe uitdaging? Wellicht is bovenstaande functie dan iets voor u. Inmiddels ben ik 12 jaar voorzitter van deze mooie vereniging, en dat met heel veel plezier. Een periode van 12 jaar is voor een gemiddelde voorzitter vrij lang. Op die van premier Rutte na dan. Maar in mijn geval was het ook weer niet zo gek om het lang vol te houden. Omgeven door een gemotiveerde groep van enthousiaste vrijwilligers die zich hard maken voor ons clubblad de Duinrel, die lezingen en excursies organiseren en allerhande andere zaken regelen, is het fijn om voorzitter zijn. Ik heb de voorzittersrol dan ook beslist niet als zwaar ervaren en ben eerder vereerd dat ik deze rol voor de vereniging heb mogen vervullen.

Waarom dan toch stoppen? Dit jaar ga ik met pensioen. Ik heb vanuit mijn werkzame leven geregeld afscheid mogen nemen van collega's die ook met pensioen gingen. Daarvan heb ik geleerd dat je je daar goed op moet voorbereiden. Want vakantie hebben is heerlijk maar alle dagen de rest van je leven vrij zijn is toch weer wat anders. Dat heb ik dan ook gedaan en een scala van nieuwe activiteiten bedacht, die mij waarschijnlijk wel gaan vermaken. Kortom een nieuwe start op een mooi moment en dus het moment om de voorzittershamer over te dragen aan een nieuwe enthousiaste vrijwilliger.

Wat betekent dat precies, die rol van voorzitter. Is het veel werk? Om eerlijk te zijn niet. Wel een beetje afhankelijk van hoe je die rol zelf wil invullen. Ik heb de voorzittersrol alleen ingevuld in het belang van de eigen vereniging. Door bijvoorbeeld ook zelf een excursie of lezing te organiseren of af en toe iets te schrijven voor de Duinrel. Natuurlijk is er het feitelijke voorzitten van vergaderingen, dat,

gezien de aangename sfeer binnen onze vereniging, al helemaal niet ingewikkeld is. Een rol naar buiten, richting bollenstreekgemeenten, de KNNV of andere actieve natuurverenigingen was er niet of nauwelijks. Dat kan namelijk ook. Zorgen dat je netwerk in de regio sterk is, want samen sta je nu eenmaal sterker. Dit laatste hoeft echter niet, maar het mag wel en is afhankelijk van hoeveel tijd je daarvoor ter beschikking hebt en hoeveel waarde je daaraan hecht. Zoals eerder gesteld is de sfeer binnen bestuur en actieve vrijwilligers gelukkig erg goed. Dat maakt dat elke activiteit en elke functie op een ontspannen manier kan worden bedacht en uitgevoerd.

Kortom, hebt u nog wat tijd over, hoeft niet veel tijd te zijn en wilt u zich nuttig maken voor de natuur in eigen streek, dan bent u bij ons van harte welkom als nieuwe voorzitter. Twijfelt u nog een beetje? Belt u mij dan of kom langs voor een vrijblijvend gesprek, waarbij ik wellicht nog een en ander kan toelichten. Van deze nieuwe functie krijgt u absoluut geen spijt!

John van Velzen, jvvelzen@ziggo.nl, 06-54661288.

Verandering in de redactie

Door: Cees Timermans en Thomas van Haaster

Een situatie van letterlijk en/of figuurlijk opgesloten zijn, leidt vaak tot nadenken over wat je doet en hoe je daarbij voelt. Er komen ideeën op over andere en nieuwe situaties en activiteiten. Daarvoor is ruimte nodig en dat leidt soms tot het afbouwen van bestaande activiteiten. Zo is er nu bij twee leden van de redactie van de Duinrel het gevoel dat een periode afgesloten kan gaan worden.

Thomas ziet in 2023 voor hem mogelijk een vertrek uit het westen van het land naar een groener en landelijker gebied in het oosten. Daarom wil hij zijn redactiewerk voor onze Bollenstreekse Duinrel dit jaar gaan afbouwen. Voorlopig blijft hij wel het omslag verzorgen tot we daarvoor een goede oplossing hebben gevonden. Cees vindt 10 jaar in de redactie van de Duinrel nog steeds leuk, maar het digitale gedoe daarbij geeft hem nogal wat problemen. Ook daardoor ontstaat er ruimte voor andere leden om hun krachten hieraan te gaan wijden. Gelukkig zijn die er ook en in de volgende Duinrel stellen zij zich aan jullie voor. Deze Duinrel hebben Cees en Thomas nog de klus geklaard en hebben Adrie van Dam en Maud van der Veen meegekeken in de keuken hoe de Duinrel bereid wordt. De volgende Duinrel (juni) is dan het product van Adrie en Maud en kijken de "oude" bakkers nog even mee. Zo is de continuïteit gegarandeerd voor ons mooie product. Daarom het verzoek om vanaf nu alle kopij via de Gmail van de Duinrel te sturen en op-

merkingen en vragen daarover niet meer aan Cees en Thomas maar aan Adrie en Maud te richten en ook dit graag via de Gmail: deduinrel@gmail.com.

Wij kijken met genoeg terug op het werk van de afgelopen jaren en zijn trots op de ingrediënten die jullie ons steeds geleverd hebben om de Duinrel-taart te bakken. Wij hebben alle vertrouwen in de nieuwe koks en zijn ervan overtuigd dat de komende recepten ons allen goed zullen bevallen. Bij dit alles blijft ons trouwe derde lid van de redactie, Annelies, op haar post en zal de nieuwe producten aan een laatste controle onderwerpen en het tevens voorzien van haar altijd geslaagde "Van de redactie".

De huiszwaluwtil in Hillegom is geplaatst

Door: Cees Timmermans en Louis van Trigt

In de Duinrel van maart 2021 hebben we jullie bijgepraat over onze plannen om een huiszwaluwtil te realiseren bij een oude bollenschuur aan de Leidsestraat. In onze aflevering van juni hebben we verslag gedaan van onze actie om bij de Bed & Breakfast aldaar twee overstekgoten met kunstnesten voor de huiszwaluwen te monteren.

De plaatsing van de huiszwaluwtil in Hillegom (Cees Timmermans)

Nu kunnen we jullie met trots melden dat ook de huiszwaluwtil van VivaraPro door Miecon is geplaatst. Daarmee is het hele project gerealiseerd. Onze actie om uitbreiding van deze kolonie aan de Leidsestraat en in de wijk Elsbroek ruimte te

geven is hiermee voltooid. Er is een uitbreiding van 12 kunstnesten aan de Bed & Breakfast en een til met 18 kunstnesten in het veld geplaatst. In deze tijd van woningnood bij zowel mensen als Huiszwaluwen hebben we voor de tweede groep dit willen doen, in de hoop dat de eerste groep jongeren ook niet vergeten zal worden. Het is nu aan de Huiszwaluwen zelf om deze woningen te betrekken en/of er een eigen woning tegenaan te bouwen.

Eindrapport natuurinventarisatie Tespelduyn 2021

Door: Maud van der Veen

In 2021 inventariseerde een werkgroep van de KNNV Natuurvereniging de Bollenstreek elke maand de natuur op golfbaan Tespelduyn. We hebben daarvan elke maand verslag gedaan in de Duinrel. In december hebben we het eindverslag aan Tespelduyn aangeboden. Het rapport is te vinden op onze website:

<https://bollenstreek.knnv.nl/werkgroep/werkgroep-natuurinventarisatie-tespelduyn/>

Soortenrijkdom

We hebben geconstateerd dat er op Tespelduyn een rijke natuur aanwezig is. De soortenrijkdom is aanzienlijk. In 2021 telden we in totaal 999 verschillende soorten. Als we de vorige tellingen in 2017 en 2018 erbij betrekken kwamen we totaal op 1196 soorten.

Overzicht soorten gezien	Aantal in 2021	Aantal in 2017/2018	Totaal aantal
Planten en bomen	417	339	481
Vogels	89	74	110
Paddenstoelen	234	30	264
Mossen, korstmossen	61	17	63
Dagvlinders	22	19	24
Nachtvlinders	21	13	30
Libellen	12	15	16
Andere insecten	119	62	153
Zoogdieren e.a.	11	15	15
Overige dieren	13	7	13
	999	591	1169

Aanbevelingen

We hebben bij de inventarisatie geconstateerd dat veel van de aanbevelingen, die we in 2018 deden opgevolgd zijn. Zo zijn er inmiddels prachtige perken met veldbloemen ontstaan deels doordat ze nieuw aangelegd zijn, deels doordat het maai-beleid is aangepast. De reeds bestaande bosjes zijn inmiddels dichter geworden, waardoor de Nachtegaal er zijn plekje heeft weten te vinden. Ook de Patrijs profiteert van terughoudend maai-beleid. De nieuwe nestkasten worden goed bezocht. Bij de schoonmaakronde bleek dat zeker de helft bezet geweest was. De rietkragen worden regelmatig onderhouden, maar gelukkig blijft er hier en daar dan ook nog wat als schuilplaats staan. De Brede wespenorchis profiteerde van de ruige rand van de fairways. Door het met rust laten van de bodem in het bosgedeelte heeft de Spechtinkzwam inmiddels zijn groeigebied uitgebreid. De opgestapelde takkenrillen zorgen voor veel dood rottend hout en daarmee voor veel kleine paddenstoelen. En op de wildcamera's zagen we dat Bunzing, Wezel en Boommarter ook af en toe op het terrein te vinden zijn.

Kauwtjes bij het patrijzenvoer (wildcamera KNNV Bollenstreek)

Nieuwe aanbevelingen

Natuurlijk hebben we nog wel wat nieuwe wensen. De zwaluwen kunnen nog wel wat hulp bij het nestelen gebruiken, net als de vleermuizen. De oevers van de verschillende waterpartijen kunnen wellicht nog wat verbreed worden, zodat echte natuurvriendelijke oevers ontstaan. En in het bos kan nog wat staand dood-hout gecreëerd worden, zodat Boommarter en Specht nestplaatsen kunnen vinden. En probeer in samenwerking met de aangrenzende eigenaren de velden rondom Tespelduyn ook een nog wat groenere uitstraling te geven door heggen of

kruidranden te maken. We gaan over enkele jaren opnieuw kijken wat er van de aanbevelingen terecht is gekomen.

Inventariseren is leren

We hebben met 13 leden van de KNNV Bollenstreek de inventarisatie gedaan. Elke derde zaterdag van de maand zwierven we over Tespelduyn. We hadden allemaal een beetje verstand van een deel van de natuur. De een was goed in vogels, de ander in planten, of in paddenstoelen. Wat we niet op naam konden brengen ging mee naar huis om verder te determineren. En soms liep een echte expert mee, zodat we bijvoorbeeld de korstmossen goed op naam konden brengen. Door op deze manier samen te werken hebben we allemaal heel veel geleerd. Het is ontzettend leuk om te zien hoeveel kennis je met elkaar hebt. En hoe de seizoenen steeds weer nieuwe soorten laten zien.

We hebben er zoveel plezier in, dat we voor 2022 een nieuw inventarisatieproject hebben opgezet: Wassergeest (zie het artikel hierna).

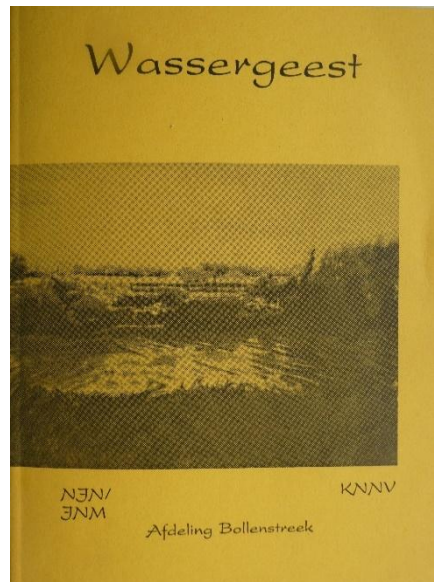
Wassergeest na meer dan 25 jaar opnieuw onder de loep

Door: Adrie van Dam en Maud van der Veen

Aanleiding

In de beginjaren van de KNNV Bollenstreek zijn er verschillende inventarisaties en onderzoeken gedaan op landgoed Wassergeest. De informatie over deze natuurinventarisatie is gebundeld in een boekje dat in 1995 is uitgegeven naar aanleiding van het vijfjarig bestaan van NJN/JNM afdeling Bollenstreek. Voor veel oud-leden zal dit boekje bekend voorkomen en misschien staat het nog ergens in de kast.

In het boekje staat de geschiedenis van Wassergeest en een beschrijving van het gebied "De Lageveense Polder". Wassergeest is de naam van een landgoed dat omstreeks 1660 werd gesticht. In die tijd

was de omgeving heuvelachtig en bosrijk. De polder ligt in een laagte tussen twee strandwallen. Hier kwam veen tot ontwikkeling en het is er nog altijd nat. Zo nat, dat de polder alleen kon worden gebruikt als weiland of voor de aanplant van hakhout.

Sloten en hakhoutpercelen (Adrie van Dam)

Het terrein Wassergeest (80 hectare) ligt in het zuidelijke deel van de Lageveense Polder ten westen van Lisse. In 1992 kwam de Lageveense Polder in handen van het Zuid-Hollands landschap. Sindsdien is het beheer van de graslanden gericht op verschraling: niet bemesten, wel hooien. Planten als Pinksterbloem, Ratelaar en Rietorchis houden van zulke schrale gronden. Op die bloemen komen weer vlin- ders af. De hakhoutbossen van Wassergeest zijn lange tijd niet gekapt. Daardoor zijn Els, Es en Eik flink doorgeschoten. Braam, Kamperfoelie en Hop slingeren zich als lianen rond de bomen. Het is een ideale plek voor bosvogels, die zich volop laten horen. Roofvogels en vleermuizen gebruiken het bos als uitvalsbasis om boven de weilanden te jagen. Op de vochtige bodem groeien onder meer Bos- veldkers, Moerasmuur en Moeraswalstro en een zeldzaam Sterrenkroos. Bij de watergangen kunt u met veel geluk een blauworanje glimp opvangen van de IJs- vogel!

Er staat verder ook een schat aan informatie in het boekje over de vondsten die toen gedaan werden van o.a. planten, vogels, vlin- ders, reptielen en zoogdieren. De broedvogelinventarisatie was uitgebreid en had een gedegen aanpak. In die

periode bestond het determineren van soorten voornamelijk uit speurwerk in verschillende naslagwerken. Moderne technieken zoals beeld- en geluidherkenning waren nog niet aan de orde. Er staat een leuk verhaaltje over de zang van een vogel die maar niet herkend en gedetermineerd kon worden, welke pogingen er ook gedaan werden. Helaas bleef het zonder resultaat. Tegenwoordig zijn vogelgeluiden met eenvoudige technische middelen te herkennen.

Het Zuid-Hollands Landschap had Landgoed Wassergeest in 1992 in bezit gekregen met behulp van subsidie van het Rijk. Een van de voorwaarden was dat na aankoop een beheersplan werd opgesteld. Voor het opstellen van een beheersplan was een inventarisatie van de flora en fauna nodig. De NJN-afdeling Bollenstreek en de Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk zijn met vele vrijwilligers betrokken geweest bij deze inventarisatie. Ook de jaren erna zijn inventarisaties gedaan om de veranderingen in de samenstelling van planten en dieren te zien en zijn er door de KNNV en NJN/JNM aanbevelingen gedaan.

Opnieuw inventariseren

Nadat onze inventarisatieavonturen op Landgoed en Golfbaan Tespelduyn afgerond waren, gingen we op zoek naar een nieuw gebied om te inventariseren. Al zoekende kwamen we zodoende bij Wassergeest terecht. Met alle historische gegevens binnen bereik zal het interessant zijn om een vergelijk te trekken. Wassergeest is de afgelopen jaren op een andere manier ingericht en er is in wisselende maten onderhoud gepleegd aan de verschillende bossen, sloten en weilanden. We zijn reuze benieuwd welke verschillen we in flora en fauna zullen gaan ontdekken met onze nieuwe inventarisatie van de biodiversiteit. Welke planten en vogels er mogelijk verdwenen zijn en welke planten en vogels daarvoor in de plaats zijn gekomen. Welke verklaringen kunnen we vinden en op welke manier kan het beheer wellicht aangepast worden om de natuurwaarde van het gebied verder te verhogen.

Herinneringen aan vogelinventarisatie Wassergeest 1990

Door: Udo Hassefras

Een whatsappbericht van Annelies Moolenaar brengt mij terug naar 1990. Meer dan 30 jaar geleden inventariseerden Pim Edelaar, Martijn Kosterman en ik het voormalige landgoed Wassergeest. Wat vliegt de tijd. Ondertussen heeft het Zuid-

Hollands Landschap een groot deel van het telgebied aangekocht. Destijds was het grootste deel nog eigendom van de Gravin Van Rechteren.

Het zijn mooie herinneringen. Heerlijk genieten van de opkomende zon, het enorme vogelkoor en alle onverwachte ontmoetingen in de natuur. Het opzetten van een dergelijke telling was tijdrovend. Kaarten maken met de hand. Computerwerk was toen nog niet algemeen. GIS hadden we niet. Geen mobiele telefoons. Alle grondeigenaren achterhalen en bezoeken, want we wilden zowel de graslanden als de bollenvelden meenemen in de inventarisatie. We waren nieuwsgierig hoe de vogelbevolking in beide biotopen zou zijn. Iedereen heette ons welkom, was betrokken en ook nieuwsgierig. Toch mooi dat alle eigenaren zo positief waren om een paar jonge natuurliefhebbers de ruimte te geven hun gronden te tellen op vogels. De grens van ons telgebied werd grotendeels gevormd door de voormalige grens van landgoed Wassergeest. Wij kozen de Achterweg, Essenlaan, Spoordijk en de watergang aan de zuidkant van sportpark Ter Spekke als grenzen.

Pim en Martijn telden de Lageveense Polder met de hakhoutbossen en weilanden. Ik telde de bollenvelden met houtwallen en het Reigersbos. Voor ons was het een ontdekkingstocht. We kwamen op plekken waar we nog nooit waren geweest. De hakhoutbossen waren niet toegankelijk, evenals het Reigersbos. Tegenwoordig loopt er een mooie wandelroute door de hakhoutbossen en kan iedereen ervan genieten. Het Reigersbos, een stukje oud duin, is nog steeds privé en afgesloten. De hoge duintop in het Reigersbos bood mooi uitzicht en bevatte nog echte schrale duinvegetatie. Uniek in Lisse. Ook de vele oude grillige Zomereiken waren erg bijzonder. Hier broedde de Bosuil op de grond tussen de Rododendrons. Een Ransuil had zijn nest in een Zomereik. Nest kon je het niet noemen, het waren een paar takjes waar de eieren net niet naar beneden rolden. Er liepen geen paden door het Reigersbos en de rust was een weldaad voor de natuur.

Het uitzetten van een gebiedsdekkende route kostte nog wel enige tijd, omdat er weinig paden door de hakhoutbossen liepen en de planken over de sloten grotendeels de mogelijke route bepaalden. Toch lukte het allemaal om in 1990 de telling op tijd uit te voeren. Iedere telling en iedere waarneming was waardevol. Langzaam kregen we een steeds completer beeld van de broedvogelbevolking. De echte bollenvogels leerden we toen pas echt kennen: Gele Kwikstaart, Veldleeuwrik en Patrijs. Wat waren we blij dat we twee mogelijke territoria van de Zomertortel vonden. Dat hadden we eigenlijk niet verwacht. Ook bijzonder vonden wij het territorium van de Wielewaal, Kleine Bonte Specht en Watersnip. Weide-

vogels hadden we meer verwacht, maar met de kennis van nu kan je alleen maar terugverlangen naar de aantallen van 1990. Slobeend, Wintertaling, Grutto, Tureluur, Kievit, Scholekster en ook een paartje Zomertaling waren destijds nog aanwezig. Zelfs nog Slobeenden in de bollenvelden!

Wintertaling (Annelies Moolenaar)

Ik ben heel nieuwsgierig wat de tellingen voor 2022 gaan opleveren. Zitten er nog Matkoppen in de hakhoutbossen van de Lageveense Polder? Ik hoop van wel. Voor ons waren ze vanzelfsprekend destijds. Nu zijn ze in rap tempo een zeldzaamheid aan het worden. Sinds 1995 woon ik niet meer in Lisse. Ik kom er nog regelmatig en dan ben ik blij dat het landschap van Wassergeest nog grotendeels hetzelfde is. De jeugdherinneringen aan de tijden van de NJN en JNM zijn mooi, evenals de oprichting van de KNNV afdeling Bollenstreek. Het is goed om te zien dat de vereniging bloeit en tellingen opnieuw worden gedaan, zodat er met harde cijfers in beeld kan worden gebracht hoe de natuur ervoor staat in de Bollenstreek.

Ik wens alle betrokkenen heel veel plezier en succes!

Herinneringen aan de vlinderinventarisaties Wassergeest 1998

Door: Agaat Mesman

Co en ik hebben samen verschillende jaren op Wassergeest vlinders geteld. Dit doet mij herinneren aan een voorval in 1998. Zaterdag 9 mei 1998; het is prachtig weer, ideaal om vlinders te tellen. We gaan naar Wassergeest om daar twee routes te lopen. Co neemt zijn fototoestel mee want er is een kans dat we het Oranjetipje zien vliegen. En dat wil hij graag vastleggen op zijn diarolletje. Ja, het was nog in het analoge tijdperk.

Het Oranjetipje is een klein vlindertje en de mannetjes hebben heel mooie oranje vleugelpunten. Er vlogen die dag veel andere Witjes, maar helaas liet het Oranjetipje zich niet zien. Ik besluit om alleen verder te gaan met tellen en Co blijft hopen op het Oranjetipje.

In sectie 1 ontdek ik een Landkaartje en ik verbaas me erover hoe klein ze toch eigenlijk zijn. Als ik na een half uur terug kom is Co druk in de weer met zijn fototoestel en probeert een Landkaartje te fotograferen. Hij moppert dat ze niet wil blijven zitten en ze kruipt ook steeds naar de onderkant van het brandnetelblad. Dat kan maar een ding betekenen en ik roep enthousiast: *“Ze is eitjes aan het afzetten!”*. En de eitjes van het Landkaartje zijn wel erg leuk, want het vrouwtje stapelt ze op elkaar. Het zijn dan net staafjes en ieder staafje bevat vijf tot zeven eieren.

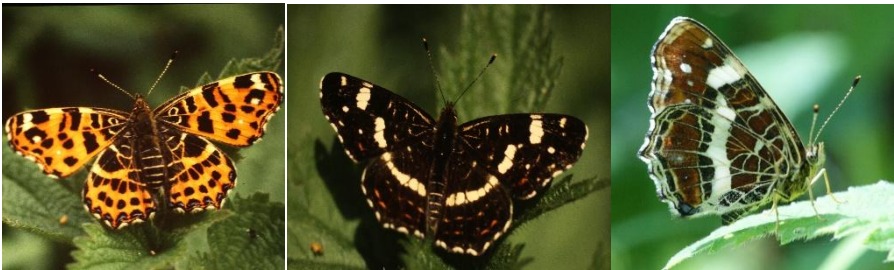

Eitjes en rupsen Landkaartje (Co Mesman)

We hebben geluk. Co gaat lang uit liggen, alle distels en brandnetels trotserend, toestel in de aanslag. En dan is het fotorolletje opeens vol. Ja, wat nu? Naar de

fotograaf voor een nieuw rolletje? *“Ze zal toch nog wel even bezig zijn”*, zegt Co hoopvol! Dan doet zich het volgende probleem voor want we hebben geen geld bij ons. *“Dan ga ik wel poffen bij Foto Engel”*. Zo gezegd zo gedaan. Na een kwartier is hij weer terug. Ik ben al die tijd bij de brandnetelplant blijven wachten want er staan er zoveel dat je net dat ene blad niet meer terug zou kunnen vinden. De eitjes zijn wel erg klein en als je niet precies zou weten waar ze zaten, hadden we ze nooit ontdekt. Het vrouwtje was al klaar met het eitjes leggen. Maar de eitjes hingen er prachtig bij. Ik hoop dat we deze vlinders weer tegen komen tijdens onze inventarisaties.

Over het Landkaartje wil ik nog wel even iets vertellen. Het Landkaartje vliegt in twee generaties die er totaal verschillend uitzien. De vlinders van de voorjaarsgeneraties vliegen in april en zijn geeloranje gekleurd op de bovenzvleugels. De nakomelingen van deze vlinders vliegen in augustus en hebben een zwartbruin getinte bovenzijde. De onderkant lijkt met een beetje fantasie op een landkaart en daar dankt het Landkaartje zijn naam aan.

Het Landkaartje: voorjaar, zomer en onderkant (Co Mesman)

Inventarisatie Wassergeest 2022

Door: Adrie en Dam en Maud van der Veen

Het Zuid-Hollands Landschap (ZHL) heeft positief op ons voornemen gereageerd. We hebben vergunning gekregen om met een groep van ongeveer 15 mensen het gebied door en door te verkennen. Het ZHL heeft een lijst met speciale aandachtspunten (SNL- soorten) meegegeven, omdat ze graag willen weten of het beheer van de afgelopen jaren effect heeft gehad en of hoe ze het beheer verder kunnen vormgeven. Voor het Zuid-Hollands Landschap zijn twee biotopen van belang op Wassergeest, namelijk “Haagbeuk- en Essensbos” en “Kruiden- en fauna-

rijk grasland". Ze hebben voor elk biotoop SNL soorten bepaald. SNL staat voor Subsiidiestelsel Natuur en Landschap. Via het Subsiidiestelsel Natuur en Landschap verlenen de provincies subsidie voor het behoud en de ontwikkeling van (agrari-sche) natuurgebieden en landschappen. We gaan natuurlijk speciaal op zoek naar deze soorten, omdat ze een indicator zijn voor het succes van de beheeracties en nieuwe plannen van ZHL. Maar verder zijn we van plan alle soorten, die we tegen komen, te noteren om een volledig beeld van de biodiversiteit te krijgen.

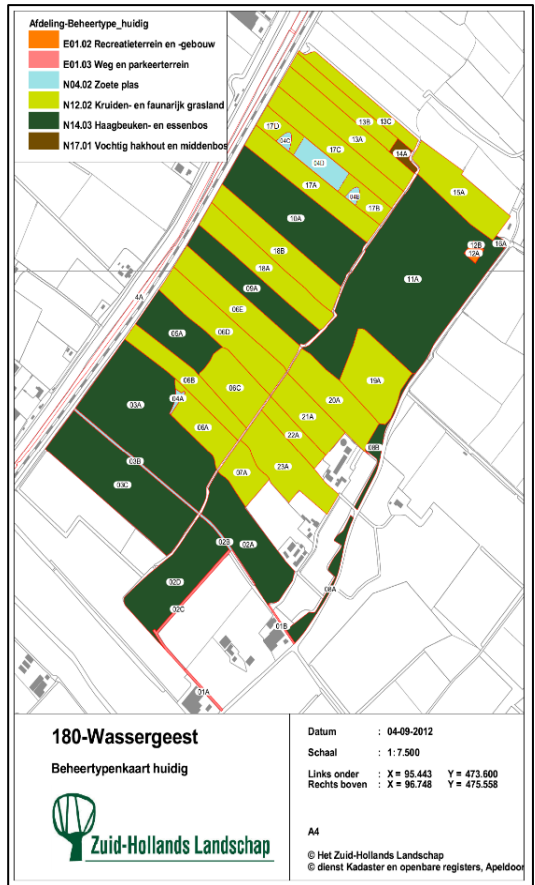
Het gebied

Het gebied Wassergeest is 80 hectare groot. Om het volledige gebied goed te kunnen inventariseren hebben we twee looproutes, die vanuit verschillende startpunten vertrekken. Een deel van het Laarzenpad loopt door het gebied Wassergeest. Dat deel is redelijk goed begaanbaar. Maar er zijn ook nog oude paadjes door de bosjes, die door de Essentaksterfte en kapwerkzaamheden wat lastiger toegankelijk zijn. Het wordt een uitdagende klus, waarbij laarzen en lenigheid hard nodig zijn.

Data

We gaan elke derde zaterdag van de maand een ronde lopen op Wassergeest. We starten om 9.30 uur en eindigen om 12.00 uur. De data zijn: 15 januari, 19 februari, 19 maart, 16 april, 21 mei, 18 juni, 16 juli, 20 augustus, 17 september, 15 oktober, 19 november en 17 december.

We maken dankbaar gebruik van de gastvrijheid, die Simone en Arjan Vergunst ons bieden. Zij wonen op een boerderij aan de rand van het gebied. Een heerlijke plek om met een kopje koffie na afloop even bij te praten en ervaringen uit te wisselen.

Meelopen?

Mocht je zin hebben om een keer mee te lopen, meld je dan een paar dagen van te voren aan bij Secretaris@bollenstreek.knnv.nl. Dan krijg je te horen waar het startpunt van de inventarisatie is.

De eerste ronde op Wassergeest

Door: Maud van der Veen

Zaterdag 15 januari 2022 stonden we, 15 KNNV leden, als inventarisatiegroep Wassergeest klaar voor onze eerste officiële inventarisatieronde. Adrie en ik hadden in de weken daarvoor het terrein in kaart gebracht, nadat we in december met de hele groep al een keertje een stukje van het terrein hadden verkend. Omdat het terrein erg groot (80 hectare) is, hebben we het verdeeld in twee delen. Het Noordelijk deel, waar je vanaf de scouting makkelijk in komt. En het Zuidelijke deel, waar je vanaf de Loosterweg Zuid makkelijk inkomt. Bovendien zijn er veel sloten in het terrein, je kunt dus niet overal oversteken. We brachten in kaart waar de bruggetjes en overgangen waren. Ook hebben we de verschillende bosjes verkend. Ze zijn namelijk erg dicht en sommige bosjes zijn nu al ondoordringbaar. Dat belooft wat in de zomer.

Moslandschap (Adrie van Dam)

Vol goede moed vertrokken we op een mistige koude ochtend. Laarzen aan, mutsen op, handschoenen en nog veel meer warme kleren. De eerste groep vertrok vanaf de scouting, de tweede groep vanaf de Loosterweg Zuid. We hadden afgesproken dat we de invoer zoveel mogelijk direct in het veld in Waarneming.nl zouden zetten, waardoor de locatiegegevens meteen meegenomen worden. En wat we niet direct op naam konden brengen, werd later uitgezocht en ingevoerd.

De Noordelijke groep verkende vooral het bosgedeelte. De paden zijn ruig en vaak liggen er takken overheen. Overal zie je de Essentaksterfte. Maar voor paddenstoelen en mossen is al dat dode natte hout een weelde. We zagen bijvoorbeeld Geweizwammetjes, Bruine trilzwam, Eikenmos, Gedraaid knikmos en Kopjesbeker-mos. Overal zie je iets groeien op het hout, maar dat is niet altijd even makkelijk op naam te brengen. Dus fototoestel erbij om later uit te zoeken. We willen namelijk zoveel mogelijk waarnemingen met foto's uploaden om te zorgen dat ze gevalideerd kunnen worden.

Kopjesbeker-mos (Adrie van Dam)

De Zuidelijke groep liep langs de slootranden en over de weilanden. Sijsjes kwetterden er lustig op los, de Grote Bonte Specht timmerde volop op al dat dode hout en de Boomkruipers waren in bijna elke bosje aanwezig. Een enkele Houtsnip deed ons schrikken. Langs de randen van de sloten vonden we duizenden

Sneeuwkllokjes, nog niet in bloei, maar de volgende ronde belooft dat wat. Op de weilanden troffen we een groep Spreeuwen aan, waar enkele Kramsvogels zich gezellig tussen gemend hadden.

Na twee uren struinen door Wassergeest troffen we elkaar in de schuur bij Arjan Vergunst voor een heerlijk kopje koffie en deelden we onze ervaringen. Rode wangen, stoere verhalen over de hekjes, die we over moesten klauteren, enthousiaste reacties over het gebied. We brachten die ochtend uiteindelijk 51 soorten op naam via Waarneming.nl. Daarnaast brachten Jan en Riek ook nog 22 kleine paddenstoelen op naam en hebben Cees en Thomas wildcamera's geplaatst. Geen slecht resultaat voor de eerste keer.

Het leuke van Wassergeest is, dat iedereen toegang heeft tot het Laarzenpad. Dat betekent dat de waarnemingen van de individuele bezoekers ook meetellen. Dus als je zin hebt in een ommetje, neem vooral je telefoon mee en voer je waarnemingen in. Het helpt ons om een goed beeld te krijgen van alle soorten op Wassergeest. En wil je zien wat er al is ingevoerd? Kijk dan op:

<https://waarneming.nl/bioblitz/lisse-wassergeest-2022/#sg-1>

Nieuwe vogelsoorten op Wassergeest?

Door: Annelies Moolenaar

Op een van de schaarse zonnige dagen van januari liep ik een extra ronde met Adrie van Dam. Een tweetal Reeën bewoog zich langs de rand van het Keukenhofbosch. Die tellen nog niet mee voor Wassergeest, maar het is genoegzaam bekend dat er zich een leuke groep Reeën ophoudt in dit mooie landelijke gebied.

Ik hoopte op een leuke score aan wintervogels, en Adrie zocht naar de vroegbloeiërs van de flora, en richtte zich op de landschapsfoto's. Ineens hoorde ik vanuit de hakhoutbossen de heerlijke baltsroep van een roofvogel. Meteen riep dat in mijn herinnering de voor mij bekende voorjaarsroep van de Havik uit de duinen op. Zouden die hier nu ook zitten?

We liepen rustig door, zwikkend en zwalkend tussen de vele molshopen. Heerlijk dat dit zoogdiertje hier zoveel de ruimte heeft! Aan de slootkanten stak verschillende keren de hals van een Grote Zilverreiger omhoog. En er zat er zelfs eentje in een boom. Deze soort wordt nog niet genoemd of verwacht in de inventarisatie van 1996. Leuk dat deze prachtige vogel zich zo mooi heeft uitgebreid sinds toen!

Een ganzensoort, die ook nieuw is, is de Nijlgans. Daar lopen er ook aardig wat van rond op de weilanden; evenals de Grote Canadese Gans en Grauwe Gans. Op een foto die Adrie van deze nieuwkomers maakte, bleek op de achtergrond ook nog een Buizerd aan de bosrand op de uitkijk te zitten. Dit is nu een algemene soort maar in 1996 in onze streek nog een pionier, “het enige broedgeval in de wijde omtrek”. De blauwe lucht spiegelde prachtig in het water. Een eerste bloeiende Paardenbloem werd vastgelegd en een Madeliefje, en ook Sneeuwklompjes aan de rand van het water. Een aantal hekjes verder hoorden we ineens weer een uitbundig “kekekekeke”, wat nu toch echt wel als Havikroep klonk. En daar kwam er warempel eentje aanzeilen: fors lijf (als een XXL-Houtduif, maar met lange staart) en met een tak bij zich! Hij/zij maakte aanstalten in de boomtoppen te landen. Bij dezen is het broedseizoen officieel geopend! De Havik wordt in de inventarisatie van 1996 niet genoemd. Zo slecht ging het in die tijd nog met de roofvogels.... Het was niet zo moeilijk om even verderop tussen de takken door ook een groot nest te vinden, hoog in de bomen. Of dat van een Havik is, zullen we gaan zien! Natuurlijk ben ik heel benieuwd of er werkelijk gebroed gaat worden.

Grote Zilverreiger (Annelies Moolenaar)

Op de terugweg ontdekten we nog een nieuwe broedvogelsoort, waar in 1996 ook geen sprake van was. Een paartje Halsbandparkieten zat flirterig bij een mooi nestgat in een dode boom. Deze schreeuwerige exoten zijn niet ieders favoriet. Maar een eerste constatering is dus dat er zich in Wassergeest nieuwe vogelsoor-

ten gevestigd hebben. Dat is dan een klein alternatief voor wat we vermoedelijk niet meer gaan zien en tellen zoals in 1996, laat staan in 1975/76, toen er nog minstens 40 paar Zomertortel en 66 paar Ringmus rond Wassergeest en Keukenhof geteld werden. De vogelstand is enorm veranderd. Soorten zijn verdwenen en nieuwe zijn gekomen – en ik ben razend nieuwsgierig wat we in de loop van het jaar allemaal tegen gaan komen!

Wassergeest (Adrie van Dam)

“Loneliness is on the dunes”

Door: Arie Dwarswaard

We wonen in een regio die in de Randstad ligt. Dat klinkt als een druk gebied met veel verkeer op de weg en in de lucht. Dat is zeker zo, als je 's morgen per auto naar Amsterdam of Den Haag of rijdt, of met oostenwind buiten zit. Zeker als je zoals ik, in Voorhout woont, dan maken de vliegtuigen net boven ons huis de draai naar de Kaagbaan. Soms vliegen ze zo laag dat te zien is van welke luchtvaartmaatschappij het toestel is. Maar gelukkig is er meer te beleven dat dit beeld. We zijn ook gezegend met een grote variatie aan natuurgebieden. Al heel lang favoriet voor mij zijn de Amsterdamse Waterleidingduinen. Maar liefst 3.400 ha natuur, waar je ook nog eens van de paden af mag. Alleen dat laatste is al een unicum in ons verder zo keurig aangeharkte land. Heel lang hield ik mij in de AWD ook aan

het padenstelsel, simpelweg omdat dit mij de gewenste veiligheid bood. Maar gaandeweg raakte ik nieuwsgierig naar de natuur buiten de paden. Dat geldt met name het meest zuidwestelijke deel, algemeen bekend als de Van Limburg Stirumsduinen. Ik kwam er in de zomer van 2012 voor het eerst. Het was een grijze, winderige dag eind augustus en ik liep het pad vanaf het Langeveld, links af, op de splitsing rechtsaf, einde rechts, langs de Kop van het Grote Vlak en weer terug. Ik vond er eigenlijk maar weinig aan. Door de jaren heen is dat nogal veranderd. Ik herinnerde mij namelijk dat ik in 1996 een keer aan het begin van het voormalige kanaal had gestaan bij toen nog de ingang langs de weg naar Langevelderslag. Het kanaal was nog maar net dichtgegooid, met een woestijnachtige wereld als resultaat. Op de kaart keek ik er nog eens goed naar, en zo ontdekte ik waar de vallei moest lopen. Ik ging telkens wat langer van het pad af. Inmiddels ken ik het gebied zo goed, dat ik er niet meer verdwaal. En dus trek ik er in elk jaargetijde wel een paar keer doorheen. De ene keer loop ik zus, de andere keer zo. Vorig jaar ben ik ook in het tweede gedeelte terechtgekomen en ontdekte dat daar was gelukt wat de eigenaar van het gebied met deze kanaaldichting voor ogen had: een vochtige duinvallei met bijzondere planten. In dat gedeelte is dat gelukt. Daar groeien onder meer Moeraswespenorchis en Parnassia. En het lijkt er op, dat de damhertenpopulatie inmiddels voldoende is gedecimeerd zodat beide soorten stand weten te houden.

Zandtulpe (Arie Dwarswaard)

Naast planten zijn paddenstoelen mijn passie en dan is het open duin een prachtig gebied. Tot mijn grote vreugde verscheen er zelfs enkele jaren geleden een speciale Veldgids van de KNNV voor dit type duinen. Uniek in Nederland: een boek voor een biotoop. En wat voor biotoop. In dit toch relatief onbarmhartige landschap tref je op het kale zand in het najaar het Zandtulpje aan. Een bekerzwam, maar wel een elegante, met puntige slippy's, die zijn naam alle eer aandoet. Elk jaar weer leuk om te vinden. Een echte specialiteit van dit gebied, is de Tepelaardster. Zeldzaam in Nederland, maar in de Van Limburgstirum-vallei komt hij veel voor. Afgelopen najaar vond ik meer dan twintig exemplaren.

Tepelaardster (Arie Dwarswaard)

Maar er is nog iets, waarvoor ik dit gebied maar al te graag bezoek: stilte. Zeker op doordeweekse dagen is het hier goed toeven, omdat ik geniet van de stilte. Wandelaars kom ik maar zelden tegen. Hier is nog het grote niets, de stilte, de leegte. Hier kun je nog alleen zijn zonder je alleen te voelen.

In het Terschellinger hotel Boschrijk, net buiten West-Terschelling, verblijven we al heel wat jaren. In een aantal kamers hangen foto's van de duinen, met ernaast een tekst van tekstschrijver Donald Fagan. Hij verwoordt waarom ik juist zo van dit gebied houdt: *"On the dunes, On the dunes, (Loneliness on the dunes), I'm pretty tough, But the wind is rough, On the dunes"*.

Natuurmomentje Oorlepelzwam

Door: *Adrie van Dam*

De Oorlepelzwam (*Auriscalpium vulgare*) is een bijzondere verschijning. Het is een saprofyt, dat betekent dat een paddenstoel van dood hout leeft en onder de groep van de opruimers valt. Hij groeit op kegels van dennen- en sparrenbomen in naald- en gemengde bossen vaak met een kalkhoudende zandige bodem. Dit betekent dat de paddenstoel niet overal in Nederland te vinden is. Echt zeldzaam is 'ie' niet, maar het zijn dingetjes van niks en door de goede camouflage is hij moeilijk te vinden. Afhankelijk van het seizoen varieert de kleur van de hoed van beige bij jonge exemplaren naar roodbruin tot zwartbruin bij oude exemplaren. Dit paddenstoeltje staat al heel lang op mijn lijstje met soorten die ik graag wil zien en het liefst zelf wil vinden. Al maanden zoek ik naaldbosjes af op zoek naar half ingegraven kegels waar ze op zouden groeien.

Oorlepelzwam (Adrie van Dam)

In december was ik aan de wandel in het grijze duin bij de Luchterduinen in de AWD. Een gebied waar hoofdzakelijk struiken groeien en nauwelijks bomen staan. Toch zie ik twee grote dennenbomen in een duinkommetje staan en ik denk; "Ik ga toch even kijken". Aanvankelijk zie ik niet zo veel kegels liggen, tenminste op het eerste gezicht. Je moet soms wat langer kijken en ja!! Daar zie ik een dennenkegel met twee paddenstoeltjes. Mijn eerste indruk was dat het 'gewone kleine bruine paddenstoeltjes' waren, maar ik buk toch maar even. Daar zijn ze dan. Met z'n tweeën op een dennenkegel. Het Oorlepelzwammetje heeft een steeltje dat niet netjes in het midden onder de hoed staat, maar er net naast. De hoed is niet rond maar niervormig en heeft een fluweelachtige laag. Onder de hoed zijn geen plaatjes of gaatjes maar stekels als kleine scherpe tandjes.

Gedicht: "Schaamsorten en biodiversiteit"

Door: Paul Venderbosch

Schaamsorten en biodiversiteit

Tjee zeg, zag jij nooit een Scharrelaar?
Een Smelleken heb ik nooit gescoord
Vergeet dat schaamrood! Het is niet raar
Typisch voorbeeld van een schaamsortwoord.

Zelf zag ik nog nooit een Hazelmuis
Jij aanschouwde nooit dat Edelweiss
Pulke wel een platje uit je kruis
Een lintworm at ooit mee met mijn spijs

Maar nog nooit zag ik een Zwarte wouw
Zelfs niet in een ver vakantieland
Terwijl ik dat toch wel heel graag wou
Maar schaamte verwerp ik faliekant.

Schaamteloos zoek ik wantsen in bed
Of de kakkerlak die daar niet hoort
Graag had ik ze op mijn lijst gezet
Zet mijn zoektocht naar schaamsorten voort.

Pestvogels in Noordwijk

Door: Sjaak Weijers

Op 28 december werd er een Pestvogel gemeld in Noordwijk, hij zat in een speelweitje in de wijk Vinkenveld. Toen hij de volgende dag wederom daar gemeld werd op Waarneming.nl, ben ik er ook maar even langsgegaan. Omdat er ondertussen al veel media-aandacht voor deze ontdekking was, stonden er, toen ik aankwam, al minstens 50 belangstellende klaar om een glimp op te vangen van deze prachtige soort. De vogel was erg onrustig, vloog af en toe uit het zicht of bleef een tijd lang boven in een boom zitten. Zo af en toe nam hij dan een duikvlucht om wat bessen te eten. Zelf heb ik al een aantal maal deze soort mogen bewonderen, zelfs in grote groepen van 15 en 30 vogels. In 2011 zag ik voor het eerst 2 Pestvogels, ze zaten in de boom naast het huis en een jaar later zat er zelfs een groep van 15 vogels bij het veldje achter het huis. Toen we in 2016 op de Zuidpier in IJmuiden waren, kwam er een melding van een groep van 30 vogels die in de buurt zaten; natuurlijk zijn we daar ook even langs gegaan, zo'n grote groep is wel een hele belevenis om te zien.

Pestvogel (Sjaak Weijers)

De Pestvogel is een soort die normaal gesproken in Scandinavië en Rusland voorkomt en daar ook zijn broedgebied heeft. In sommige jaren vinden ze daar niet voldoende voedsel en zakken ze af naar het zuiden. Zo af en toe komen ze met grote groepen ook in Nederland en zelfs België terecht. Ze zien er prachtig uit, hun kleuren en vormen zijn alsof ze ontworpen zijn op de tekenafel. Zacht beigebruin in scherp contrast met een zwart oogmasker en een helder geel uitende van staart en vleugelveren. Daarnaast hebben ze ook nog zwart-witte vlakken en rode details. Hun voedsel bestaat hoofdzakelijk uit bessen van Meidoorn, Gelderse roos, Wilde liguster en Dwergmispel. In de Late Middeleeuwen dacht men dat deze soort de Pest meebracht omdat de aankomst van de vogels toevallig wel eens samenviel met een pestuitbraak; vandaar dat ze de naam "Pestvogel" kregen.

Waarnemingen 1 november 2021 t/m 31 januari 2022

Door: Sarah Humphrey

De afgelopen periode zijn er weinig wintertaferelen geweest, het weer was zacht en grijs. Storm Corrie is net achter de rug en als ik dit schrijf komen nog twee nieuwe stormen op ons af. Een heel ander weertype dan februari vorig jaar! Dit betekent ook weinig van de traditionele wintergasten, maar toch zijn er een aantal bijzondere waarnemingen gedaan. Wat dacht u van een Alk in Lisse, een IJsdruiker in Noordwijkerhout en twee Pestvogels in Hillegom? Er is altijd iets te beleven in de vogelwereld van de Bollenstreek!

Op 23 januari hoort een waarnemer een roepende Roerdomp op de Oude Vuilnisbelt in Sassenheim (JDR).

Gaaf is de waarneming op 28 december van een IJsdruiker op het Oosterduinse Meer in Noordwijkerhout. De vogel is er kortstondig aanwezig (RJA).

27 Foeragerende Futen zijn op 17 december te zien op het Oosterduinse Meer te Noordwijkerhout (JVD). Op 19 december zijn er 5 Dodaarzen ter plaatse op de Klinkebergerplas (MDG).

30 Aalscholvers zijn op 19 december ter plaatse in de Elsgeesterpolder te Voorhout (MDG).

Een Grote Zilverreiger vliegt op 1 november in westelijke richting over het centrum van Sassenheim (HVS). Twee vogels vliegen op 12 november in zuidelijke richting over de Heemtuin te Hillegom, waarschijnlijk al bekijkend of de omgeving veilig is zodat ze gebruik kunnen maken van de slaapplek daar (PVE).

Op 12 november is er een Kleine Zilverreiger ter plaatse in de Lageveense Polder te Lisse (WNL).

Blauwe Reigers bezetten op 28 januari al drie nesten in het bos op het terrein van Huys te Warmond (WNL).

Tijdens de jaarlijkse wintertelling van Ooievaars in het weekend van 22 en 23 januari tellen vijf waarnemers in totaal 12 vogels op zes verschillende locaties in Lisse, Sassenheim en Warmond. Een van de vogels, een vaste wintergast in Lisse, is geringd en is volgens de gegevens in 1989 in Wassenaar uit het ei gekropen en heeft dus nu de respectabele leeftijd van 33 jaar bereikt (AMO)!

Vier Lepelaars vliegen op 10 december over de wijk Elsbroek in Hillegom (TVH).

Ooievaars (Sarah Humphrey)

Op 13 januari zijn 86 Knobbelzwanen geteld bij de Oude Vuilnisbelt in Sassenheim (JDR).

Een groep van 130 Toendrarietganzen is op 19 december ter plaatse in de Kooipolder te Sassenheim (HVS). Een Kleine Rietgans is op 12 december ter plaatse bij de St. Bavo in Noordwijkerhout (MWI). Een groep van circa 500 Kolganzen vliegt op 16 december in zuidelijke richting over de Kooipolder in Sassenheim (EBO). Zo'n 100 Brandganzen vliegen op 28 januari in oostelijke richting over de Kagerbuurt in Sassenheim (JDR). Op 21 december zijn er ongeveer 300 Grauwe Ganzen ter plaatse in de Lageveense Polder te Lisse (WNL).

Op 6 januari zijn er 2 ♂ en een ♀ Casarca te zien in de Oosteinderpolder te Hillegom (WNL).

Op 19 december zijn er 338 Krakeenden ter plaatse op de ijsbaan in Sassenheim (HVS). 200 Van deze vogels zijn op 3 januari aanwezig in de Vosse- en Weerlanerpolder te Hillegom (WNL).

100 Wintertalingen zijn op 22 december ter plaatse bij Nieuw Leeuwenhorst (WNL).

40 Slobeenden zijn op 7 november aanwezig op de Klinkenbergerplas (JDR). Hier zijn op 13 november 1200 Smienten ter plaatse (WNL) en op 22 december zijn er 7 ♀ Tafeleenden te zien (JDR).

Een ♂ Pijlstaart is op Tweede kerstdag ter plaatse op de Klinkenbergerplas (JDR).

Middelste Zaagbek (Thomas van Haaster)

Alle waarnemingen van Brilduikers zijn op het Norremeer gedaan. Het eerste exemplaar van de winter is hier op 10 november te zien, dat is twee weken eerder dan vorig jaar (HVS). Op Nieuwjaarsdag zijn er een ♂ en een ♀ aanwezig (HVS). Een ♀ Middelste Zaagbek is op 29 december ter plaatse op het Oosterduinse Meer (CZU).

Op 12 januari zijn er 2 ♂ en 2 ♀ Grote Zaagbek te zien bij Nieuw Leeuwenhorst in Noordwijkerhout (WNL). Twee ♂ exx. zijn op 29 januari ter plaatse in de Oosteindepolder te Hillegom (LBU).

Op 30 december rust een Havik in de slaapboom van de Aalscholvers op Nieuw Leeuwenhorst, met het gevolg dat er geen Aalscholver meer te zien is (JVD).

Op 3 november vliegt een ♂ Sperwer een tijdje mee met een Zwarte Kraai over het centrum van Sassenheim (HVS). Een andere Sperwer doet op 14 november vanuit een boom tevergeefs een poging om een vogel te pakken op Nieuw Leeuwenhorst (WNL). Op 21 januari jaagt een ♂ ex. op een groep Veldleeuweriken en Groenlingen in de Beekpolder te Voorhout (WNL). In Lisse ziet op 29 januari een waarnemer een Sperwer met een Meerkoet als prooi in de achtertuin (WNL).

Een ♀ Smelleken is op 23 november ter plaatse in de Lageveense Polder te Lisse. Zij vliegt plotseling op vanuit de braamstruiken (TVH).

De Sassemsse ♀ Slechtvalk is de afgelopen periode regelmatig te zien op haar vaste plek op de kerktoren in Sassenheim (VWA). Op 19 december zijn er twee vogels ter plaatse in de Elsgestepolder te Voorhout (MDG). Op Oudejaarsdag vliegen twee exx. in zuidelijke richting over de Klinkenbergerplas (JDR). Een paartje is op 30 januari te zien in de omgeving van het Leeuwenhorst Congrescentrum in Noordwijkerhout. Hier hebben de afgelopen jaren Slechtvalken met succes gebroed (WNL).

Totaal onverwacht is de waarneming op 22 november van een Alk in Lisse! De waarnemer hoort een vreemd roepje, kijkt omhoog en opeens vliegt er een Alk over in noordnoordoostelijke richting (TVH).

Waarnemingen van Patrijzen komen uit Hillegom, Noordwijkerhout en Voorhout. Op 14 november zijn er 6 vogels ter plaatse in het westelijke bollengebied te Hillegom (WNL). 8 Vogels zijn op 21 januari aanwezig in de Hoogeveense Polder te Noordwijkerhout (RGE). Op 29 januari zijn er nog eens 9 exx. te zien in de Mottiger polder te Voorhout (JWI).

Een Waterral is op 2 januari ter plaatse bij het Oosterduinse Meer in Noordwijkerhout (CZU).

Op 3 november vliegen 250 Goudplevieren over de Oude Vuilnisbelt in Sassenheim (HVS).

278 Kieviten zijn 13 november ter plaatse in de Elsgestepolder te Voorhout (JVD).

3 Scholeksters zijn op 6 november te zien in Polder Elsgest (WNL).

Leuk is de waarneming van 2 Bokjes op 25 januari in een weiland langs de Schelftweg in Noordwijkerhout. Ze zitten al een paar dagen tussen de pollen vegetatie (WNL).

Op 19 december zijn er 5 Watersnippen ter plaatse in de Kooipolder te Sassenheim (HVS). Twee exx. zijn op 22 december aanwezig in het Heempark te Hillegom (WNL). Een vogel is op 21 januari te horen roepend in Polder Het Langeveld te Noordwijkerhout (RGE).

Op 15 november treft een waarnemer een dode Houtsnip in haar tuin. De vogel blijkt niet gewond te zijn (WNL).

Een roepende Wulp vliegt op 11 december over het Norremeer ter hoogte van de Hemmeerpolder in Warmond (SHU).

Op 6 december zijn er 2 Witgatten ter plaatse op Oud Leeuwenhorst in Noordwijkerhout (WNL).

Smienten (Maud van der Veen)

Op 25 november vindt een waarnemer een dode eerste kalenderjaar Grote Mantelmeeuw in de Beekpolder te Voorhout (TVH).

Een groep van 100 Holenduiven is op 3 december te zien in de Warmonderdam en Alkemedepolder (WNL).

Een Kerkuil is op 6 november ter plaatse in het Lokhorsterduin te Hillegom (WNL). Een roepende Bosuil is op 28 november te horen roepend in het centrum van

Voorhout (MDG). Nog een roepende vogel is op 1 december ter plaatse in het centrum van Warmond (WNL). Op weg naar huis op 10 december hoort een waarnemer een roepend ex. in Park Rusthoff te Sassenheim (SHU).

Twee Ransuilen zijn op 7 december ter plaatse op het terrein van Landgoed & Golfbaan Tespelduyn in Noordwijkerhout (VWA). Op 4 januari zijn er 2 exx. te zien in Warmond (WNL).

Een roepende Ijsvogel is op 22 november te horen in de Lageveense Polder te Lisse (TVH). Op 8 januari is een vogel ter plaatse in de wijk Elsbroek te Hillegom (WNL). Leuk is de waarneming op 24 januari van een ex. op de 1^e Poellaan in Lisse, voor het eerst na de strenge vorstperiode van februari vorig jaar. De vogel zit even op de stok die vanaf het tuinhek over de sloot uitsteekt (AMO).

Hier is er op 20 november een Groene Specht te zien, foeragerend op het gazon in de achtertuin (AMO).

De eerste roffelende Grote Bonte Specht van het jaar is op 9 januari te horen in Park Rusthoff te Sassenheim (SHU).

Een groep van 120 Veldleeuweriken is op 28 januari ter plaatse in de Mottigerpolder te Voorhout (JDR).

Op 2 november vliegt een Roodkeelpieper in zuidwestelijke richting over Polder Het Langeveld in Noordwijkerhout (RGE).

De Grote Gele Kwikstaart is de afgelopen periode regelmatig te zien in de Bollenstreek. Bijzonder is de vogel zonder staart, gezien op 29 december in de Kagerbuurt te Sassenheim (JDR).

20 Witte Kwikstaarten zijn op 9 januari in de Elsgeesterpolder te Voorhout (MDG).

Verrassend is de waarneming op 28 december van 2 Pestvogels op het terrein van een hoveniersbedrijf in het westelijke bollengebied te Hillegom. De vogels scharrelen circa 10 dagen rond op de struiken van de Liguster en de Gelderse roos, smullend op de bessen (WNL).

De eerste zingende Mere! van het jaar (voor zover ingevoerd op Waarneming.nl) is op 19 januari te horen in de omgeving van de Geestburg in Sassenheim (SHU).

Op 13 januari zijn er 300 Kramsvogels ter plaatse bij Huys te Warmond (WNL).

Een groep van 20 Koperwieken is op 20 december te zien in Park Rusthoff te Sassenheim (WNL).

Ook in Park Rusthoff te Sassenheim is op Nieuwjaarsdag de eerste zingende Zanglijster van 2022 te horen (JWI).

Een ♂ Zwartkop is op 5 november te zien foeragerend in het centrum van Voorhout (MDG).

Op 18 januari is er een Siberische Tijftjaf fraai te zien bij de brug Piet Gijs op de Leidse Vaart (MWI).

Dit jaar zijn er twee waarnemingen van overwinterende Tijftjaffen binnengekomen. Op 13 december geniet een waarnemer van deze leuke late tuingast (HVS).

Een zingend ex. is op 28 januari te horen in de Heemtuin van Lisse (TVH).

Een roepende Cetti's Zanger is op 14 november aanwezig bij de Klinkenbergerplas (WNL).

10 Goudhanen zijn op 4 januari ter plaatse in het Lokhorsterduin te Hillegom (WNL).

Op 1 november zijn er 5 Vuurgoudhanen ter plaatse op het terrein van Huys te Warmond (WNL). Een vogel is op 19 november te zien in de Oranjebuurt te Sassenheim (JDR). Op Nieuwjaarsdag zijn er 2 exx. aanwezig in Park Rusthoff te Sassenheim (JWI).

Een Glanskop is op 28 januari ter plaatse in het Lokhorsterduin te Hillegom (WNL).

Op 12 november is een Zwarte Mees ter plaatse bij Nieuw Leeuwenhorst (WNL).

Een waarnemer is op 27 november blij verrast met 2 Startaarzen in zijn tuin, want deze soort is zelden in tuinen te zien (EBO).

Van 7 december tot en met 20 januari is er een Boomklever te horen en te zien in Park Rusthoff in Sassenheim (VWA).

Op 1 december ziet een waarnemer een Boomkruiper op de Magnolia in zijn tuin (EBO).

Vijf Boomleeuweriken zijn op 30 januari ter plaatse in de Oosteinderpolder te Hillegom (LBU).

Op 4 november telt een waarnemer 30 Huismussen in de wijk Elsbroek te Hillegom (WNL).

Een Ringmus foerageert op 29 december op een voedersilo in een tuin op het Sollasi bungalowpark in Noordwijkerhout (RIA).

Een groep van 150 Vinken is op 29 december te zien in Polder Het Langeveld te Noordwijkerhout (PSP).

Op 4 december foerageren 50 Putters in een Amberboom in de wijk Elsbroek te Hillegom (TVH).

25 Groenlingen en 50 Kepen zijn op 3 januari ter plaatse in de Oosteinderpolder te Hillegom (WNL). Hier zijn op 29 januari ook 80 Sijzen te zien (LBU).

Een roepende Appelvink is op 14 januari te horen op het terrein van de Sancta Maria in Noordwijkerhout (WNL).

Op 20 december is er een Rietgors ter plaatse op de Oude Vuilnisbelt in Sassenheim (JDR).

Vier Geelgorzen zijn op 4 december te zien in de Noordzijderpolder (WNL).

Met dank aan de waarnemers:

AMO	Annelies Moolenaar	MWI	Maarten Wielstra
CZU	Casper Zuyderduyn	PSP	Peter Spierenberg
EBO	Erik Boekhoven	PVE	Paul Venderbosch
HVS	Hans van Stijn	RGE	Reinder Genuit
JDR	Job de Ridder	RJA	Rob Jansson
JVD	Jelle van Dijk	SHU	Sarah Humphrey
JWI	Jan Wierda	TVH	Thomas van Haaster
LBU	Lars Buckx	VVA	Vele waarnemers
MDG	Mariska de Graaff	WNL	Waarneming.nl

Waarnemingen voor de periode 1 februari t/m 30 april kunnen doorgegeven worden via www.waarneming.nl, bereikbaar via onze website, of per email aan Sarah Humphrey: vogelsbollenstreek@gmail.com.

Activiteitenprogramma

Zaterdag 19 maart: Vogelexcursie Kop van Noord-Holland

De Kop van Noord-Holland is een interessant vogelgebied; vooral door het 2x per dag droogvallen van de Waddenzee. In de winter is het een belangrijk doortrek- en overwinteringsgebied. Vele duizenden steltlopers proberen hier hun vetreserves aan te vullen. Het vogelleven op Balgzand/Noordkant van Wieringen is zelfs het rijkste van Noord-Holland. Er zijn meerdere uitkijkpunten en kijkschermen. Vanuit het “Waddenbelevingspunt” in Den Oever kijk je uit over de Waddenzee, natuurgebied 't Schor, de Bak, de Leidam (met Iepelaarskolonie) en de haven. Wij vertrekken met de auto om 8.00 uur vanaf de parkeerplaats bij het gemeentehuis van Lisse. Graag opgeven voor 17 maart bij Jan Bischoff Tulleken per mail: jan.bischoff.tulleken@gmail.com. Wilt u daarbij opgeven of u zelf rijdt en eventueel anderen mee wilt nemen (in dat geval graag ook het aantal beschikbare plaatsen opgeven) of dat u liever met een ander meerijdt. Meerrijders betalen €15,00 aan hun chauffeur.

Woensdag 23 maart: Eindpresentatie Natuurinventarisatie Tespelduyn 2021

Op woensdagavond 23 maart 2022 zal de werkgroep Natuurinventarisatie Tespelduyn een presentatie verzorgen over hetgeen ze in 2021 hebben gevonden op Tespelduyn. In de Duinrel zijn de maandelijkse verslagen al gepubliceerd, maar nu laten we een totaal overzicht zien van al het geen er bloeit en groeit op Tespelduyn aan de hand van de vele foto's, die we het afgelopen jaar hebben genomen. Ook zullen wij iets vertellen over de aanbevelingen die we drie jaar geleden hadden en wat de resultaten daarvan nu zijn.

De presentatie wordt gehouden in het Koetshuys van Landgoed & Golfbaan Tespelduyn (Tespellaan 53, 2211 VT, Noordwijkerhout) en begint om 20.00 uur en duurt naar verwachting tot ongeveer 22.00 uur. In verband met de coronamaatregelen zal, zoals het er nu naar uitziet, een controle op het Coronatoegangsbewijs (in de CoronaCheck-app of een geprint bewijs) nodig zijn. Graag voor 21 maart opgeven per mail: secretaris@bollenstreek.knnv.nl.

Zaterdag 26 maart: Minicursus Vogels 1ste dag

Natuurvereniging de Bollenstreek organiseert een tweedaagse Minicursus Vogels op zaterdag 26 maart en zaterdag 23 april 2022 van 9.30 tot 15.30 uur. De cursus is bedoeld voor beginnende vogelaars, die graag iets meer willen leren over vogels. Hoe herken je ze aan hun vorm, kleuren, gedrag en zang. De eerste dag behandelen we veel voorkomende water- en weidevogels en de tweede dag de al-

gemene bos- en tuinvogels. In de ochtend behandelen we de theorie, die we 's middags in het veld in de praktijk gaan brengen.

De cursus wordt gegeven door Annelies Moolenaar, Sarah Humphrey en Maud van der Veen. Het ochtenddeel van de cursus start om 9.30 uur en vindt plaats in de Klister, Heereweg 105, 2161 AE Lisse. Het middagdeel op 26 maart zal plaatsvinden in Polders Poelgeest in Oegstgeest. Het middagdeel op 23 april zal plaatsvinden in het Keukenhofbosch in Lisse. Voor koffie en thee wordt gezorgd, voor de lunch moet iedereen zelf wat meenemen. Het maximum aantal deelnemers is 20. U kunt zich opgeven voor deze cursus per mail: secretaris@bollenstreek.knnv.nl. Graag ontvangen wij uw naam, adres, telefoonnummer en e-mailadres. We nemen dan contact met u op.

Zaterdag 2 april: Voorjaarswandeling Tespelduyn

De golfbaan van Landgoed Tespelduyn ligt midden in de bollenvelden. Door de unieke ligging en de hoge terp kun je vanaf de baan de regio prachtig bekijken. Op de baan zelf zijn ook veel bollen aangeplant. Er zijn diverse grote narcissenvelden en daarnaast leuke stinzenplanten tussen de oude eikenbomen.

Om u mee te laten genieten van al het moois dat groeit en bloeit op Tespelduyn, organiseren we zaterdag 2 april weer een natuurwandeling. We starten om 9.30 uur vanaf het terras bij Tespelduyn (Tespellaan 53, 2211 VT, Noordwijkerhout). We verwachten rond 12.00 uur terug te zijn. Er kunnen maximaal 20 mensen deelnemen. Graag voor 1 april opgeven per mail: secretaris@bollenstreek.knnv.nl.

Woensdag 13 april: Algemene Ledenvergadering en fotopresentatie

Het bestuur van Natuurvereniging de Bollenstreek nodigt u uit voor de 28ste Algemene Ledenvergadering. De vergadering wordt gehouden op woensdag 13 april vanaf 20.00 uur in De Klister, Heereweg 105 te Lisse. In verband met de mogelijk nog geldende coronamaatregelen verzoeken wij u vriendelijk zich van te voren aan te melden bij de secretaris per mail: secretaris@bollenstreek.knnv.nl of per tel.: 06-11098194. Het aantal bezoekers zal beperkt zijn tot 30 personen. De stukken zijn gepubliceerd in deze Duinrel.

Aansluitend aan de ALV zal er een fotopresentatie gegeven worden door Jos van Schie en Rob Bel over hun natuurbelevingen van de laatste tijd. De avond duurt tot ongeveer 22.00 uur.

Zaterdag 16 april: Excursie naar De Zandmotor in Den Haag

Bij Ter Heijde zijn de duinen angstaanjagend smal en daarom is hier in 2011 door Rijkswaterstaat een kunstmatig schiereiland van 128 hectare opgespoten, genaamd De Zandmotor. De gedachte achter De Zandmotor is dat de zeestroming,

de wind en de golven het zand langs de kust verspreiden en daarmee de vijfjaarlijkse suppleties overbodig maken. De Zandmotor is een succes, groter zelfs dan berekend was en trekt veel internationale belangstelling. Twee gidsen zullen deze excursie begeleiden: Bert van der Valk, een van de bedenkers en coördinator van De Zandmotor zal ons tekst en uitleg geven over dit waterbouwkundig hoogstandje. Piet Veel was indirect betrokken via zijn functie toentertijd van duinbeheerder en recent rapporteur over het nabijgelegen natuurcompensatieproject Spaanse Duin. Voor meer informatie: www.dezandmotor.nl.

Wij vertrekken vanaf het gemeentehuis in Lisse om 9.00 uur. De excursie zelf begint om 10.00 uur bij de duiningang bij de parkeerplaats aan de Machiel Vryenhoeklaan 175 in Den Haag. Graag voor 14 april opgeven bij Jan Bischoff Tulleken per mail: jan.bischoff.tulleken@gmail.com. Wilt u daarbij opgeven of u zelf rijdt en eventueel anderen mee wilt nemen (in dat geval graag ook het aantal beschikbare plaatsen opgeven) of dat u liever met een ander mee wilt rijden. Meerrijders betalen €3,00 aan hun chauffeur.

Zaterdag 23 april: Minicursus Vogels 2^e dag

Het vervolg van zaterdag 26 maart. Het theoretische ochtenddeel start 9.30 uur in De Klister, het aansluitende veldbezoek in de middag voert naar de Polders Poelgeest in Oegstgeest en duurt tot ongeveer 15.30 uur. Neem zelf, naast een verrekijker en/of camera, ook een lunchpakketje mee!

Zaterdag 30 april: Bollenvogelexcursie

Al jarenlang tellen wij (Hanneke ten Brinke en Arie van der Lans) de verschillende bollenvogels zoals Kievit, Scholekster, Veldleeuwerik, Patrijs en Visdief op een groot bollenteeltperceel in Noordwijkerhout. In april is dat dubbel feest: enerzijds de prachtige kleuren van de bollen, anderzijds het zingen van de Veldleeuwerik, het roepen van de Kievit en het '*piet, piet, piet*' van de Scholeksters. Wil je dat ook eens rustig aanschouwen tijdens een wandeling door de bollenvelden?

Ga dan mee op zaterdag 30 april vanaf 8.30 uur. We verzamelen met de auto op het terrein van Uittenbogaard (JUB), Robijnslaan 43 in Noordwijkerhout. Graag voor 28 april opgeven bij Arie van der Lans per mail: vanderlansarie@gmail.com.

Zaterdag 7 mei: Birdwatching Day op Tespelduyn

De Nederlands Golf Federatie en Vogelbescherming Nederland organiseren op zaterdag 7 mei 2022 weer Birdwatching Day. Op deze vogelteldag brengen alle golfclubs in kaart hoeveel vogelsoorten er zijn op de eigen golfbaan. Ook Landgoed & Golfbaan Tespelduyn doet weer graag mee met deze bijzondere ochtend. Zaterdagochtend 7 mei om 7.00 uur gaan we in alle vroegte op pad. We gaan zo

vroeg, omdat de vogels dan volop zingen. De kans voor een prachtige natuurervaring! Neem je verrekijker mee en doe stevige wandelschoenen aan, want we pakken ook de wat minder goed begaanbare paden. We verzamelen op het terras van Tespelduyn (Tespellaan 53, 2211 VT, Noordwijkerhout). We verwachten hier weer om 9.30 uur terug te zijn van de Birdwatching Day. Graag voor 6 mei opgeven per mail: secretaris@bollenstreek.knnv.nl.

Zaterdag 14 mei: Plantenexcursie in De Horsten in Wassenaar

De Horsten bestaat uit bossen, weilanden en parkland. Het is al eeuwenoud en heeft een Koninklijke status. Wanneer zijn De Horsten op zijn mooist? In de zomer? In de zomer is het park een lust voor het oog met zijn verscheidenheid aan bomen. In de herfst? In het najaar zijn er grote aantallen paddenstoelen te vinden onder de oude bomen. Of in het voorjaar? In de lente, wanneer de bomen nog nauwelijks in blad staan, zijn er veel bloeiende planten te vinden. Sedert 1791-1792 is er een 20 meter hoge heuvel beplant met paarse Seringen, van het soort dat ook nog eens lekker ruikt. Ook genieten van dit moois? Meldt u zich dan aan voor deze zeker twee uur duurende wandeling.

We verzamelen om 8.45 uur bij het gemeentehuis van Lisse. Graag voor 10 mei opgeven bij Lidy v.d. Salm per mail: vdsalm@hotmail.com. Wilt u daarbij opgeven of u zelf rijdt en eventueel anderen mee wilt nemen (in dat geval graag ook het aantal beschikbare plaatsen opgeven) of dat u liever met een ander mee wilt rijden. Meerijders betalen €3,00 aan hun chauffeur.

Let op: voor het parkeren bij De Horsten moet u een parkeerkaart aanschaffen. De parkeerkaart kost €3,00 en kunt u ter plaatse regelen met uw smartphone via de QR-code op de daar aanwezige borden of voorafgaand aan de excursie via de website: www.landgoederendehorsten.nl.

Zaterdag 28 mei: Rondwandeling over Wassergeest

Wassergeest is het gebied waar de inventarisatiegroep van KNNV de Bollenstreek maandelijks een natuurinventarisatieronde loopt. In deze Duinrel zijn daar een aantal artikelen over geschreven. Om u te laten zien wat er zoal te vinden is in dit bijzondere gebied, organiseren we een rondwandeling op zaterdag 28 mei 2022. We verzamelen bij de boerderij van Arjan Vergunst (Loosterweg Zuid 17, 2161 DT, Lisse) en vertrekken hier lopend om 9.30 uur. Op het erf is voldoende parkeergelegenheid. We verwachten rond 12.00 uur hier weer terug te zijn. Graag voor 27 mei aanmelden per mail: secretaris@bollenstreek.knnv.nl.

